

”Neljäs mies”

Suljetut ovet

Tammikuun lopulla Salla sanoi minulle, että minun pitäisi mennä tapaamaan Louisia toimiston kulmahuoneeseen.

”Sillä on vain vähän aikaa, se on tulossa jostakin konferenssista Singaporesta ja menossa saman tien takaisin Houstoniin.”

”Mitä sillä nyt on? Jos kerran tänne vaivautuu, niin viipyisi pitempään, että joskus ehtisi puhua asioista kunnolla.”

”On sillä varmaan jotain.” Salla kääntyi ja lähti.

Koputin suuren johtajan ovelle. Se oli tavanomaisesta poiketen kiinni. Astuin sisään odottamatta kehotusta.

”Hei, mitä kuulu?” Louis sanoi. Se oli oppinut muutamia lauseita kieltä asuttuaan jonkin aikaa Porissa tuotantoa johtamassa, kun amerikkalaiset olivat ostaneet firman. Laiha kyömynenäinen, neljissä kymmenissä oleva hahmo ei vaivautunut nousemaan tervehtimään raskaan tammipuisen kirjoituspöydän takaa.

”Just fine.” En ollut viitsinyt yhtyä tavausharjoituksiin, joita se harrasti tehtaalla, vaan puhuin sille englantia. ”Mikä sinut tänne lennätti?”

”Ole hyvä ja sulje ovi”, Louis sanoi vaihtaen itsekin äidinkieleensä. ”Menen suoraan asiaan, koska minulla on kiire. Niin kuin tiedät, Trevor siirtyy toisiin tehtäviin yhtiössä. Nimitämme Sallan hänen seuraajakseen Euroopan myyntijohtajaksi, ja sinä tulet raportoimaan hänelle. Samoin nykyiset alaisesi.” Louis piti tauon ilmeisesti odottaen, että sanoisin jotakin.

”Ehkä ihmettelet, miksi nimitimme alaisesi, emmekä sinua, vaikka olet paljon kokeneempi. Mutta sinä olet jo vanha ja jätät pian eläkkeelle, vai mitä? Kuusikymmentäkö täytät kohta?”

En sanonut mitään.

”Salla on nuori ja oppii asioita nopeasti. Olisimme joutuneet korvaamaan sinut kuitenkin hyvin pian.”

Olin edelleen vaihi. Millähän eväillä amerikkalainen arvioi tämän toimiston ihmisten osaamista ja tekemisiä tuhansien kilometrien päästä? Ei se kauan kerrallaan tässä myyntikonttorissa viihtynyt.

”Asia on päätetty. Siitä voi keskustella, mutta se ei muuta mitään. Muuten, olemme laskeneet bonuksesi viime vuodelta. Ne eivät ole niin hyvät kuin edelliseltä vuodelta, mutta hyvät kuitenkin.” Louis mainitsi luvun. ”Minun täytyy mennä. Yhtiön koneelle on varattu lähtöaika tunnin kuluttua.”

Hoidin iltapäivän aikana muutaman tavanomaisen asian ja lähdin pubiin. Tulin kotiin varsin myöhään ja varsin humalassa. Vaimo oli työmatkalla sen viikon.

Salla ilmestyi kulmahuoneeseeni viikon kuluttua. Se sanoi, että hänen täytyy puhua kaikkien kanssa uusista toimenkuvista. Sopisiko minulle heti seuraavana maanantaina. Sanoin, että loppuviikko sopisi paremmin, minulla olisi silloin kuudenkymmenen vuoden määräaikaishuollon tulokset käsillä. Sanoin, että silloin olisi selvillä, paljonko firman lääkäri antaisi minulle vielä elinaikaa. Näin elämän ehtoossa kun ei tulevasta koskaan tiedä.

Palaverissa se sanoi sitten, että Louis oli kysynyt, miten minä olin ottanut sen nimityksen, ja kertoi sanoneensa, että minä olin suhtautunut oikein hyvin.

”Minun tuskin tarvitsee neuvoa sinua työsi tekemisessä, mutta joitakin minun edellisiä tehtäviäni joudut tietenkin hoitamaan, kirjeenvaihtoa ja sen sellaista. Minä kerron sitten tarpeen mukaan. Mutta meidän on vaihdettava huoneita. Sinun huoneeseesi mahtuu kunnan neuvottelupöytä ja minulla rupeaa nyt käymään asiakkaita, niin kuin voit kuvitella. Voisit muuten pesettää mattosi, se on todella sen tarpeessa. Ja voisit siirtää taulusi ja muovikukat pois, olen tilannut vähän paremmin minulle sopivaa nykytaidetta sekä pari isompaa viherkasvia.”

Sanoin, että sihteerin hommia en rupea tekemään, ei ollut koskaan tarvinnut. Maton voi paiskata roskikseen, samoin taulut. Olin omilla rahoillani hommannut maton ja ripustanut seinälleni valokuvasuurennot entisistä kotikaupungeistani Frankfurtista ja Lontoosta. Olin ollut viitisen vuotta hommissa ulkomailla entisen emoyhtiön myyntikonttoreissa.

Toimistossa liikkuessani seurasin, mitä työtoverit ajattelivat, mutta en ryhtynyt puheisiin kenenkään kanssa. Pari entistä alaistani lakkasi tervehtimästä, ja jotkut antamani pienetkin tehtävät jäivät päiväkausiksi hoitamatta. Kahvipöytäkeskustelu hiljeni, kun kävin täyttämässä mukiani keittiössä. Totesin pudonneeni useiden sisäisten raporttien jakelusta.

Joltakin vanhalta asiakkaaltani ilmaantui sähköpostiini kopio heille saapuneesta Sallan allekirjoittamasta tiedotteesta: ”Minut on nimitetty Trevor Holmesin seuraajaksi yhtiön Euroopan myyntijohtajaksi ja raportoin markkinointijohtaja Louis Millerille. Minulle raportoivat Mauno Alanen ja muu myyntiosasto. Toivon, että yhdessä liiketoimintamme kohoaa nyt aivan uusiin ulottuvuuksiin...” Salla ei ollut vaivautunut lähettämään minulle kopiota sanomasta.

Puhelimeni soi.

”Terve Manu, Sepi täällä. Mitä helvettiä teillä tapahtuu! Mikä tää Sallan nimitys on, ja mitä sä meinaat, lähdetkö eläkkeelle?” Vanhan emoyhtiön vanhan työtoverin sävy oli hämmästynyt. Sanoin, etten ollut suunnitellut eläkkeelle siirtymistä vielä pitkään aikaan. Terveen paperit

terveysasemalta, viisaan paperit viranomaisilta ja Finlandia-hiihto ensi viikonloppuna, eivät sellaiset eläkkeelle ole lähdössä.

”No mitä teillä sitten tapahtuu?” se halusi tietää.

”Mitä luulisit? Vanhat pierut ulos.”

”Entäs Salla! Sehän pureskeli vielä tuolinjalkaa, kun sä olit jo teillä pomona! Sähän kai aikanaan otit sen töihinkin, opetit kaupan kiemurat ja pistit ties mihin koulutukseen. Mitä se sanoi sulle. Oliko edes nolo?”

Kerroin, mitä ensin Louis ja sitten Salla olivat sanoneet.

”Just sã. Ja sä nielit kaiken kuin likaviemäri.” Se oli vähän aikaa hiljaa. ”Luulis vituttavan?”

”Ei vähän.”

Minulle soitti vielä muutama vanha asiakas ja kyseli nimityksistä. Joku sanoi, että maailma on nelikymppisten, eikä meidän ikäisillämme tyypeillä, joilla on toinen jalka haudassa, ole muuta kuin lypsylehmän virka. Imetään kuiviin ja pannaan ravunsyötiksi.

Muistin tapahtuman edelliseltä lokakuulta. Eräänä iltana oli uusi henkilöstöjohtaja Sivonen tullut huoneeseeni. Se oli ollut firmassa pari kuukautta ja näytti olevan sitä tyyppiä, joka oli aina samaa mieltä erikseen kaikkien kanssa, kun asioita valmisteltiin, mutta kun päätökset julkaistiin, ne olivat kuitenkin Louisin käsialaa.

Se oli sulkenut oveni tullessaan.

”Hyvä, että olit vielä paikalla. Täytyisi puhua yhdestä vähän ikävästä asiasta. Minulle on kerrottu, että viime kesän Porin jazeilla sinulla oli vähän mopo karannut käsistä.”

Olin jäykistynyt.

”Anteeksi nyt, mutta mitä sä tarkoitat?”

”Niin siis, että olit varmaan ottanut vähän hapanta. Se oli kai herättänyt huomiota.”

”Niin mutta koska ja missä tilaisuudessa. Ja mistä sä olet tuollaista kuullut?” Ääneni nousi.

”No siinä meidän asiakastilaisuudessa. Sitä minä en voi sanoa, mistä olen tuon kuullut, ymmärräthän.”

”Mä en ymmärrä, mitä sä puhut! Siis mitä mä muka tein tai sanoin ja kenelle? Kuule mä olen tämän homman puolesta juossut takuulla varmaan sadoilla kokkareilla ja tiedän just tarkkaan rajani. Kukaan ei kuule ole ikinä tullut asiasta huomauttelemaan.”

”Niin, enhän minä yksityiskohtia tunne, minulle on vain kerrottu.”

”Vain kerrottu! Kuule noi kertomukset on huonoja huhuja juuri niin kauan, kun sä et yksilöi, mitä mä muka olen mokannut ja kenen aikana. Jos ruvetaan vastaavia juttuja muistelemaan, niin mulla on kuule muutama varsin värikäs tarina muutamasta tämänkin firman varsin isokenkäisestä tyypistä. No names!”

Sivonen oli häipynyt sen kummempia selittämättä ja sanonut, ettei asiasta sen enempää kannattaisi puhua, koska hän ei siitä sen enempää tiennytkään.

Olin ottanut asian puheeksi Sallan kanssa seuraavana päivänä. Kotona en ollut sanonut mitään.

”Mistä riivatusta tuo tyyppi on tuollaista saanut päähänsä! Sähän olit niillä samoilla kokkareilla. Tiedät ihan hyvin, ettei mun kunnossa ollut mitään vikaa! Joku pelaa jotain peliä!”

”Ei pelaa! Sinun alkoholinkäyttösi on huolestuttanut minua jo pitemmän aikaa. Se alkaa näkyä jo töissäkin.”

Katsoin sitä suu auki.

”Mitä ihmettä sä tuolla tarkoitat. Mä luulen kuule, että kymmenen tunnin päivittäinen perseen kuluttaminen tässä firmassa pitäisi riittää, eikä myyntituloksesta Houstonin ääliöillä pitäisi olla mitään jurputtamista. Mulla ei ole elämäikänäni ollut yhtään siunaaman rokulipäivää krapulan takia. Vai onko?”

”Ei varmaan. Mutta minä olen keskustellut Louisin kanssa sinun alkoholinkäytöstäsi ja minun on ollut pakko tunnustaa hänelle, että olen ollut hyvin huolissani siitä viime aikoina. Ja tuo, millä tavalla sinä reagoit, on juuri tyypillinen alkoholismin oire. Kiellät tosiasioita, näethän itse!”

Ryhdyin laskeskelemaan paljonko täysimääräisestä eläkkeestä jäisi puuttumaan, jos nyt hyppäisi kyydistä ja heittäytyisi yhteiskunnan taakaksi. Osoittautui, ettei nettoina kovinkaan paljon. Päätin odottaa siihen saakka, kunnes edellisen vuoden bonukset olisivat tilillä. Sitä ei saanut riskeerata. Kaikenlaiset muutkin ajatukset pyörivät mielessäni ja jotkut niistä saivat enemmän ja enemmän jalansijaa. Laskin yhteen yksi ynnä yksi ja sain vähintään kolme.

Maaliskuun lopun tilissä olivat bonukset edelliseltä vuodelta. Laskin niiden olevan Louisin puheiden mukaiset. Tunsin sairaalloisen katkeraa mielihyvää, kun jätin irtisanomiseni. Kuin nousuhumalaa, vaikka en ollut koskenut oluttuoppiin moneen päivään. Tunsin muutakin.

Louis kutsui minut kulmahuoneeseen muutaman viikon kuluttua vieraillessaan toimistossa. Astuin koputtamatta sisään ja suljin oven takanani. Salla oli siellä myös. Louis kysyi, miksi olin lopettamassa ja mihin aioon ryhtyä. Menenkö muualle töihin vai eläkkeelle? Vastasin, että mies tulee ja mies menee. Se sanoi, että sillä oli oikeus tietää, koska minun työsopimuksessani oli pykälä, joka esti minua menemästä kilpailijalle seuraavaan kahteen vuoteen. Minun mielestäni

se sopimuksen kohta ei merkinnyt sitä, että niiden pitäisi tietää, mitä rupean tekemään. Se näkyisi aikanaan, sanoin ja mietin, että jos ne tosissaan luulivat minun tämän ikäisenä saavan muualta vastaavia töitä, niin siinä ne kyllä olivat kaksikymmentä vuotta myöhässä. En uskonut, että luulivat.

Salla sanoi, että niiden on ryhdyttävä etsimään paikalleni nuorempaa myyntimiestä, ja että minun olisi vastattava uuden tyypin kouluttamisesta toimintatapoihimme. Sanoin, että olin muistaakseni useampia kertoja siihen mennessä ehdottanut jälkikasvun palkkaamista, mutta se ei ollut Louisille sopinut, kun muutenkin vähennettiin väkeä. En uskonut, että tässä tilanteessa olisin ollut erityisen motivoitunut opettaja.

”Mutta sinulla on pitempi kokemus, kuin täällä muilla yhteensä. Et voi jäädä pelkästään istumaan paikallesi irtisanomisajaksesi.” Louisin tikunlaiha olemus alkoi punoittaa.

”En aiokaan. Minulla on nimittäin täydet viime vuoden lomat sekä palvelusvuosivapaat pitämättä. Mikä tarkoittaa käytännössä, että olen viimeistä päivää talossa ensi viikolla. Saatte pitää kiirettä uuden tyypin hommaamisessa, jos aiotte pistää sen minulle opetuslapsiksi.”

Ne ottivat puheeksi, että pitämättömät lomat voi korvata myös rahalla ja että minun tulee pitää kuukausi lomaa nyt heti. Loput lomat korvattaisiin rahassa aikanaan. Kohautin olkapäitäni. Sanoin, etten todellakaan katsonut tarpeelliseksi istua toimistossa tyhjän panttina heidän harmikseen tai riemukseen.

”Mutta voisitko ainakin huollattaa autosi ennen kuin lähdet. On sovittu, että minä saan sen nyt heti, koska sinä et enää aja yhtiön ajoja. Minullahan ei ole firman autoa ollutkaan.” Salla katsoi minua hätäisesti, mutta nousi lähteäkseen.

Olin mielessäni kuvitellut tätä tilannetta uudelleen ja uudelleen, kun olin kuullut, että Louis oli tulossa toimistoon: Olisin Sallan myötä myös noussut tuoliltani. Olisin kaivanut laukustani suurikaliiperisen pistoolin ja ampunut Sallaa polveen läheltä. Se olisi lysähtänyt kasaan ja alkanut kirkua hysteerisesti. Sillä polvella ei olisi kävelty enää koskaan. Olisin sitten kääntynyt Louisiin päin. Tämä olisi alkanut rukoilla ja uikuttaa, etten ampuisi sitäkin. Olin valmistautunut sanomaan, ettei Louis ollut sen väärti, toiset aivot tämän olivat junailleet. Sitten olisin soittanut poliisille. Vaikka kaiketi muut konttorissa olisivat jo soittaneet, kun olivat kuulleet laukauksen kulmahuoneen oven takaa.

Mutta kuvitelma oli kuvitelmaa. Sen sijaan vain nousin ja lähdin. Keräsin huoneestani vähät tavarani, jotka vielä olivat jäljellä. Suljin oveni perässäni ja lähdin publiin. Vaimoni oli jälleen työmatkalla. Ei ollut kiirettä kotiin. Eikä tämän jälkeen enää koskaan mihinkään.